

Capitolul I

Introducere în dreptul mediului

Secțiunea I

Obiectul, definiția și noțiuni specifice dreptului mediului. Funcții

Obiectul dreptului mediului

Criteriul de delimitare. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la mai multe criterii, metoda de reglementare, calitatea subiecților, caracterul normelor juridice, specificul sancțiunilor, principiile. Dar, unanim admis este că obiectul de reglementare constituie elementul fundamental de departajare, în raport cu celelalte considerate a fi auxiliare pentru formarea ramurilor de drept.

Definiție generală. Ramura de drept este ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un domeniu al vieții sociale, în baza unei metode specifice de reglementare și a unor principii comune. Rezultă din definiție, că obiectul de reglementare juridică a unei ramuri de drept, îl constituie mănunchiul de relații sociale, de legături între oameni, reglementate prin normele juridice ale ramurii de drept respective, relații sociale ce au un caracter specific.

Specificitatea obiectului de reglementare a dreptului mediului. Adaptând definiția de mai sus, la specificul dreptului mediului, precizăm că obiectul dreptului mediului, îl constituie „relațiile sociale specifice referitoare la protecția, conservarea și dezvoltarea resurselor naturii și a celorlalte componente ale mediului”. Aceste relații sociale sunt reglementate de norme juridice distincte, ce tind a se constitui într-un Cod ecologic, norme cuprinse atât în actul normativ cadru – O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului¹ –, cât și în legi

---

¹ M. Of. nr. 1196/30.12.2005. Ordonanța a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 265/20069 pentru aprobarea O.U.G. nr. 195/2005 privind

speciale. Astfel, conform art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005 „obiectul prezentei ordonanțe de urgență îl constituie un ansamblu de reglementări juridice privind protecția mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor care conduc la dezvoltarea durabilă”. Prin urmare, specificul obiectului dreptului mediului rezidă în legătura directă, dintre relațiile sociale reglementate de normele dreptului mediului cu protecția mediului, prin care înțelegem „activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea și combaterea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de mediu și dezvoltarea durabilă”².

Metoda de reglementare. Metoda de reglementare, criteriu secundar de delimitare a ramurilor de drept, constă în atitudinea statului față de anumite relații sociale, atitudine care rezultă, printre altele și din natura normelor juridice. Deoarece protecția mediului este, așa cum prevede art. 1 din O.U.G. nr. 195/2005 obiectiv de interes public major, statul intervine, în mod direct în relațiile sociale din această materie, astfel că normele juridice sunt predominant imperative – onerative sau prohibitive. Mai mult, normele dreptului mediului au un caracter pregnant tehnic, adică este vorba despre norme specifice anumitor industrii: chimică, agrochimică, petrochimică, mecanică, energetică, electrotehnică etc., norme referitoare la desfășurarea, în bune condiții, a proceselor aferente acestor industrii, la realizarea produselor, standarde, stass-uri, norme care, doar în secundar, au caracter juridic.

---

protecția mediului (M. Of. nr. 986, 6/07/2006) și a suferit mai multe modificări dintre care amintim: Legea nr. 123/2020 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului (M. Of. nr. 613/13.07.2020); Legea nr. 140/2020 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului (M. Of. nr. 647/22.07.2020); Legea nr. 90/2021 pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vederea transpunerii unor acte juridice ale Uniunii Europene în domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 413/20.04.2021).

² D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 53.

Definiția dreptului mediului

Dreptul mediului – drept de sine stătător. Dreptul mediului a apărut și s-a dezvoltat datorită sarcinilor, imediate și de perspectivă, încredințate de societate, în funcție de nevoile de protecție a diferitelor elemente ale mediului, amenințate de creșterea explozivă a populației. Aceasta a antrenat o serie de efecte negative asupra mediului: dezvoltarea și diversificarea industrializării, extinderea urbanizării, atât prin sporirea numărului de orașe, cât și prin creșterea suprafeței celor existente, dezvoltarea agriculturii, mai ales a celei puternic chimizată, creșterea circulației rutiere, aeriene și navale. Toate acestea au dus la înmulțirea surselor de poluare, la sporirea gradului de nocivitate și persistență astfel că s-a trecut de la simpla protecție a mediului, la necesitatea de a conserva și gestiona bunuri aparținând mediului, printre măsurile de protecție încadrându-se și conturarea unei noi ramuri de drept. Așa cum mediul nu cunoaște frontiere, nici ramura de drept chemată să apere mediul, nu este cantonată în limite rigide ci, din contră, ea pătrunde atât în ramurile aparținând dreptului privat, și astfel vom vorbi de exemplu, de un drept civil al mediului, cât și pe cele aparținând dreptului public, și vom vorbi de un drept penal al mediului sau drept administrativ al mediului. Prin urmare, această ramură de drept nu este atât o ramură de graniță dintre diferite alte ramuri de drept, ci este o ramură globalizantă, ale cărei norme se regăsesc în alte ramuri de drept.

Definiție. Având ca punct de plecare art. 1 alin. (1) din actul normativ cadru, definim *dreptul mediului ca fiind acea ramură de drept, parte componentă a sistemului național de drept, care reunește normele juridice ce reglementează relațiile sociale privind protecția mediului, în vederea atingerii obiectivelor specifice dezvoltării durabile.*

Noțiuni specifice dreptului mediului

Noțiunea de „mediu”. În funcție de unghiul de vedere, geografic, sociologic, termenul *mediu* a dobândit definiții diferite. În secolul

trecut, prin *mediu* se înțelegea starea care înconjură obiecte și fenomene, influențându-le existența și evoluția, mai clar, era vorba de ambianța în care trăiau viețuitoarele³. O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, definește, în art. 1 alin. (2), *mediul* ca fiind „ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice, specii și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului”⁴.

Dreptul european, mai precis, Directiva nr. 67/548/CEE a Consiliului din 27 iunie 1967 privind armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase⁵ definea mediul ca „ansamblul elementelor care, în complexitatea lor relațională, constituie cadrul și condițiile vieții omului ... mediul înseamnă apă, aer și sol în

---

³ E. Vespremeanu, *Mediul înconjurător - ocrotirea și conservarea lui*, Colecția „Știința pentru toți”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 17. A se vedea și: E.T. Danciu, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Autograf, Craiova, 2014; E.T. Danciu, *The unwritten history in our textbooks*, International Conference Knowledgebased organization, 2017, vol. XXIII; E. Oancea, *Elemente de drept penal și procedură penală*, Ed. Sitech, Craiova, 2009; E. Oancea, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019; E. Oancea, *Proba testimonială în procesul civil și în procesul penal*, Ed. Simbol, Craiova, 2019.

⁴ Decizia Curții Constituționale Italiene (din 30 decembrie 1987) definește mediul de următoarea manieră: “Mediul este considerat ca un bun imaterial unitar cu diferitele sale componente, fiecare dintre ele putând constitui, separat, un obiect de protecție; dar toate, în ansamblul lor, constituie o unitate”. Curtea explică în continuare că mediul este protejat deoarece este o condiție care definește calitatea vieții, el constituind habitatul natural în care omul trăiește și activează, fiind absolut necesar colectivității. M. Prieur, *Droit de l'Environnement*, Ed. Dalloz, Paris, 1991, p. 1; B. Jadot, J.-P. Hannequart, E. Orban de Xivery, *Le droit de l'environnement*, Ed. De Boeck Université, 1988, p. 7; M. Kamto, *Droit de l'environnement en Afrique*, Edicef Aupelf, Paris, 1996, p. 16.

⁵ Directiva nr. 21/2013 de adaptare a Directivei 67/548/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/45/CE a Parlamentului European și a Consiliului în domeniul mediului, având în vedere aderarea Republicii Croația Număr celex: 32013L0021.

interacțiunea lor, precum și raportul dintre acestea și orice organism viu”⁶.

Noțiunea de protecție a mediului. Protecția mediului reprezintă activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop cunoscut, constând în prevenirea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață pe Pământ⁷. Din definiție rezultă structura tripartită a activității de protecție a mediului, adică părțile componente ale acestei activități sunt: ocrotirea mediului, conservarea și dezvoltarea sau ameliorarea acestuia.

Ocrotirea mediului înseamnă protecția acestuia, prin diferite acțiuni legitime, care scot de sub incidența omului speciile rare, pe cale de dispariție, precum și anumite spații geografice cu mare valoare naturală, declarate „*monumente ale naturii*”. Actul normativ cadru (O.U.G. nr. 195/2005) definește „monumentele naturii” astfel: specii de plante și animale rare sau periclitate, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic (art. 2 pct. 45).

Conservarea mediului presupune atât utilizarea rațională și eficientă a resurselor mediului, cât și adoptarea celor mai potrivite procese tehnologice, agrozootehnice, silvice... lucrări pentru limitarea și prevenirea efectelor dăunătoare ale unor fenomene naturale –

---

⁶ M. Duțu, *Dicționar de drept al mediului*, Ed. Economică, 2000, p. 122; L. Dogaru, *Dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Pro Universitaria, București, 2020; L. Dogaru, *The role of sustainable management of the environment*, Proceedings of IAC-MEM, International Academic Conference on Management, Economics and Marketing, CIAE (Czech Institute of Academic Education) Publishing House, nr. 1/2017; L. Dogaru, *The impact of globalization on the quality of the environment*, Proceedings of IAC-MEM, International Academic Conference on Management, Economics and Marketing, CIAE (Czech Institute of Academic Education), Publisher House, nr. 1/2017; L. Dogaru, *Rolul legislației forestiere în protecția pădurilor românești*, Volumul „100 de ani de Drept în România”, Ed. Hamangiu, București, 2018, pp. 127-136; L. Dogaru, *Quelques principes du droit de l'environnement*, Revista Curentul Juridic, Juridical Current Journal, nr. 2/2018, pp. 104-116; L. Dogaru, *The general theory of law and its ambiguities*, Revista Curentul Juridic, Juridical Current Journal, nr. 4/2018, pp. 164-168.

⁷ E. Lupan, *Dreptul mediului. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 40.

inundații, alunecări de teren, eroziune accelerată, etc.. Pentru a îmbina aceste două aspecte trebuie cunoscute și respectate acele așa-numite „*legi ale conservării*” care se referă, în special, la faptul că: a) mediul este un sistem a cărui integritate este asigurată prin funcționarea echilibrată a celor două subsisteme, natural și uman; b) mediul este un sistem cu *resurse finite*; c) mediul prezintă *echilibre fragile*, ușor de dereglat în cazul unei folosințe neadecvate a resurselor sale; d) mediul are o *capacitate limitată de absorbție* și neutralizare a plusurilor sistemului uman. O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor, a florei și faunei sălbatice⁸, definește, în art. 4 pct. 1, conservarea ca fiind „ansamblul de măsuri care se pun în aplicare pentru menținerea sau refacerea habitatelor naturale și a populațiilor de specii de faună și floră sălbatică, într-o stare favorabilă”.

Dezvoltarea mediului. Dacă actul conservării implică menținerea, păstrarea unei anumite stări de fapt, dezvoltarea presupune acte pozitive de îmbunătățire a mediului. Dar, așa cum poluarea are datorită lipsei granițelor mediului, efecte transfrontaliere, tot așa măsurile de ameliorare a mediului presupun preocupare și cooperare, nu doar la nivel național, ci și internațional. Este ceea ce rezultă dintr-o serie de acte la nivel internațional. Astfel: *Declarația de la Stockholm* (1972) în principiul I afirmă: „omul are datoria solemnă de a proteja și ameliora mediul pentru generațiile prezente și viitoare”. *Declarația de la Rio* (1992) proclamă, în principiul 7: „statele trebuie să coopereze într-un spirit de parteneriat mondial în vederea conservării, protejării și restabilirii sănătății și integrității ecosistemelor terestre”.

---

⁸ Dintre modificările O.U.G. nr. 57/2007 amintim: Legea nr. 220/2019 privind modificarea și completarea unor acte normative din domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 926, 18/11/2019); Legea nr. 74/2020 pentru modificarea și completarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006 și pentru completarea anexei nr. 5C la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (M. Of. nr. 484, 09/06/2020); Legea nr. 90/2021 pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vederea transpunerii unor acte juridice ale Uniunii Europene în domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 413, 20/04/2021).

Funcțiile dreptului mediului

Funcții. Pe lângă funcțiile generale ale dreptului: normativă, de rezolvare a eventualelor conflicte din societate, de sancționare, de control, dreptul mediului are o serie de funcții specifice, în raport cu scopurile principale pe care le urmărește:

– funcția de *asigurare a unui mediu sănătos și prosper*: constă în aceea că, prin intermediul normelor juridice specifice, se creează și perfecționează structurile organizatorice necesare gestionării și administrării problemelor protecției și dezvoltării mediului, coordonării acțiunilor desfășurate la diferite niveluri și în diverse planuri pentru ducerea la îndeplinire a obiectivelor stabilite. Mai simplu spus, se stabilesc și funcționează instituțiile necesare în vederea identificării, analizei, deciziei și înlăturării diferitelor măsuri privind soluționarea problemelor ecologice;

– funcția de *promovare a obiectivelor dezvoltării durabile* se realizează din perspectiva cerinței integrării protecției mediului în toate politicile sectoriale, prin adoptări complexe care să permită mediului și problemelor sale, să fie reprezentate în toate structurile administrative de decizie, atât la nivel central, cât și la nivel local;

– funcția de *ocrotire, conservare și ameliorare a mediului* se realizează prin dispoziții și norme tehnice, cu caracter juridic prin intermediul cărora se asigură prevenirea, combaterea, precum și înlăturarea efectelor negative ale poluării. Aceste norme se referă la modalități de funcționare și montare a diferitelor instalații, realizarea investițiilor, de valorificare a substanțelor reziduale, combaterea eroziunii, a degradării fondului forestier etc.;

– funcția de *promovare a cooperării internaționale* constă în aceea că prin normele juridice adoptate, se realizează optimizarea și diversificarea cooperării economice internaționale prin: transferul de tehnologii, asigurarea asistenței tehnice, pregătirea specialiștilor naționali în diversele probleme ale practicii și dezvoltării calităților naturale ale mediului. Pe de altă parte, armonizarea legislativă, prin reglementările interne a standardelor europene și internaționale, sporește funcția dreptului mediului de catalizator al colaborării regionale și internaționale.

Teste-grilă

1. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la criteriul:

- a. metoda de reglementare;
- b. calitatea subiectelor;
- c. caracterul normelor juridice;
- d. specificul sancțiunilor;
- e. principiile;
- f. toate răspunsurile de mai sus.

Răspuns. a., b., c., d., e., f.

2. Obiectul dreptului mediului, îl constituie relațiile sociale specifice referitoare la:

- a. protecția mediului;
- b. conservarea mediului;
- c. dezvoltarea resurselor naturii;
- d. paza mediului.

Răspuns. a., b., c.

3. Actul normativ cadru în materia mediului este:

- a. Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului;
- b. Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind paza mediului;
- c. Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind ocrotirea mediului.

Răspuns. a.

4. Normele juridice ale dreptului mediului sunt predominant:

- a. imperative – onerative;
- b. imperative – prohibitive;
- c. dispozitive – supletive;
- d. cu caracter pregnant tehnic.

Răspuns. a., b., d.

5. Creșterea explozivă a populației a antrenat următoarele efecte negative asupra mediului:

- a. dezvoltarea și diversificarea industrializării;
- b. extinderea urbanizării;
- c. dezvoltarea agriculturii;
- d. creșterea circulației rutiere, aeriene și navale;
- e. niciuna din situațiile de mai sus.

Răspuns. a., b., c., d.

6. Dreptul mediului îndeplinește următoarele funcții:

- a. funcția normativă;
- b. funcția de rezolvare a eventualelor conflicte din societate;
- c. funcția de sancționare;
- d. funcția de control;
- e. funcția de asigurare a unui mediu sănătos și prosper;
- f. funcția de promovare a obiectivelor dezvoltării durabile;
- g. funcția de ocrotire, conservare și ameliorare a mediului;
- h. funcția de promovare a cooperării internaționale.

Răspuns. a., b., c., d., e., f., g., h.

Secțiunea II-a

Principiile și izvoarele dreptului mediului. Dreptul omului la un mediu sănătos

Principiile dreptului mediului

Noțiune și importanță. Principiile dreptului mediului sunt acele reguli esențiale, de maximă generalitate, care stau la baza și se regăsesc în întreaga ramură de drept. Principiile sunt importante deoarece: a) dacă normele juridice ale dreptului mediului se găsesc în izvoare foarte diverse și numeroase, principiile asigură coeziunea internă a acestei ramuri; b) dreptul mediului fiind o ramură nouă, dinamică și evolutivă, trebuie să găsească rapid răspuns la problemele degradării, iar în cazul în care, într-o materie nu au fost încă adoptate norme juridice, se aplică principiile; c) ajută la interpretarea normelor

care având caracter tehnic, ridică dificultăți pentru practicienii dreptului; d) caracterul complex, deopotrivă economic, juridic și decizional, al problemelor mediului, corespunde perfect naturii complexe a acestei ramuri de drept; e) sunt proprii dreptului mediului, fiind astfel un argument, în plus, pentru autonomia sa ca ramură de drept.

Clasificarea principiilor presupune aplicarea criteriilor, cele mai importante fiind: a) după *criteriul sursei* avem: principii interne și principii internaționale; b) *importanță*: principii de bază și principii decizionale; c) după *acțiune*: principii tradiționale, ex. poluatorul plătește, și principii noi, ex. principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale; d) *aria de aplicare*: principii de maximă generalitate în dreptul mediului și principii speciale care se aplică în anumit sector: ex. principiul proximității care se aplică regimului juridic al deșeurilor.

Reglementare internă. Actul normativ cadru, O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, în art. 3 și 4 din, legiuitorul distinge între principii și elemente strategice și modalitățile de implementare a acestora. Astfel, conform art. 3, principiile sunt: a) principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale; b) principiul precauției în luarea deciziei; c) principiul acțiunii preventive; d) principiul reținerii poluanților la sursă; e) principiul „poluatorul plătește”; f) principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural. Elementele strategice sunt: utilizarea durabilă a resurselor naturale [art. 3 lit. g)]; informarea și participarea publicului la luarea deciziilor, precum și accesul la justiție în probleme de mediu [art. 3 lit. b)]; dezvoltarea colaborării internaționale pentru protecția mediului [art. 3 lit. e)].

Dezvoltări. *Principiul conform căruia protecția mediului constituie un obiectiv de interes public major.* Deși nu se regăsește în art. 3 din Ordonanța privind protecția mediului acesta constituie un principiu de bază deoarece art. 1 alin. (1) prevede că „obiectul prezentei Ordonanțe de urgență îl constituie un ansamblu de reglementări juridice privind *protecția mediului, obiectiv de interes public major*, pe

baza principiilor și elementelor strategice care conduc la dezvoltarea durabilă”. Într-o exprimare implicită regăsim această idee și în Constituție care în art. 135 alin. (2) lit. d) prevede: „statul trebuie să asigure... exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național”.

Din caracterul „*de interes public major*” al protecției mediului rezultă o serie de idei: fiind de ordine publică, normele dreptului mediului sunt preponderent imperative, ele nu lasă la latitudinea persoanelor, cărora li se adresează, alegerea unei anumite conduite; protecția mediului constituie obligația și responsabilitatea autorităților administrației publice centrale și locale, precum și a tuturor persoanelor fizice și juridice – art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005; dreptul la un mediu sănătos, consacrat inclusiv în Constituție, are un conținut normativ complex, deoarece include și îndatorirea pentru persoanele fizice și juridice de a proteja și ameliora mediul înconjurător – art. 35 alin. (3). Protecția mediului, ca obiectiv de interes public major și ca obligație a autorităților publice centrale și locale, a persoanelor fizice și juridice, capătă concretizări specifice pentru fiecare subiect de drept căruia i se adresează.

Principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale presupune ca, la nivelul întregii economii, diferitele politici de sector, să aibă în vedere impactul pe care respectivele activități – în agricultură, transport, industrie, sănătate etc. – îl pot avea asupra mediului, scopul declarat fiind dezvoltarea durabilă. Un exemplu, al aplicării acestui principiu, îl constituie O.G. nr. 19/1997⁹ privind transporturile care prevede într-unul din primele sale articolele (2): în toate raporturile generale de activitatea de transport protecția vieții umane și a mediului este prioritară.

Principiul acțiunii preventive. Prevenirea este scopul principal al protecției mediului, se regăsește în art. 3 lit. c) din O.U.G. nr. 195/2005, presupune evitarea situațiilor de pericol, care pot duce la poluarea mediului și are un dublu sens: prevenirea poluării și a

---

⁹ M. Of. nr. 200, 20/08/1997. Ordonanța a fost aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/1998, pentru aprobarea O.G. nr. 19/1997 (M. Of. nr. 425 din 11/11/1998) și modificată în repetate rânduri.